

Разом з тим саме до ігрової діяльності належить особливо важлива роль у розвитку особистості, у формуванні найважливіших рис характеру, збагачення внутрішнього світу. У процесі гри виховання переходить у самовиховання.

Список використаних джерел:

1. Божович Л.І. Особистість і її формування в дитячому віці – Москва, 1968. – С. 421.
2. Обухова Л.Ф. Вікова психологія – Москва, 2004. – С. 56.
3. Виготський Л.С. Навчання і розвиток в дошкільному віці – Москва, 1956. – С. 24.

Подолянчук Є.Ю.

студентка,

Навчально-науковий інститут № 4

Національної академії внутрішніх справ

СТАТЕВІ ОСОБЛИВОСТІ ВИБОРУ ПРОФЕСІЇ СТАРШОКЛАСНИКАМИ

В сучасних дослідженнях доведено, що безперервний вплив на вибір професії мають статево – рольові стереотипи. Уявлення про жіночі та чоловічі професії – один з найбільш яскравих прикладів прояву гендерних стереотипів.

З кожним роком суспільство стає все більш фемінізоване, все частіше піднімаються питання в різних сферах життя про рівність статей. Знання особливостей стереотипізації і соціальних стереотипів має велике значення для рівного співіснування двох половин, і також їх продуктивної і безконфліктної взаємодії, а вивчення статевої стереотипів стає час з часом все більш актуальним.

Так, проблема гендеру досліджувалась багатьма вченими П.П. Горностаї, В.Є. Каган, С. Бем, К. Юнг та ін. Питання про професійні інтереси вивчалися в роботах Є.О. Клімова, А.Є. Голомштока, Л.А. Йовайши, Є.М. Павлютенкова.

Процеси соціалізації чоловіків і жінок мають багато відмінностей. Для жінки, згідно з історично сформованими патріархальними стереотипами, які, попри суспільний прогрес, ще трапляються, переважає орієнтація на сім'ю та сімейні цінності, ведення домашнього господарства тощо. Для чоловіка, згідно з тими ж стереотипами, нормативно бажаною є більша активність поза межами сім'ї: професійна діяльність, суспільна активність. Недаремно, існує приказка, що «для жінки сім'я – це друга робота, а для чоловіка робота – це друга сім'я». Згідно з таким розмежуванням важливою умовою самореалізації для жінки вважається успішний і вчасний шлюб. З іншого боку, успішність самореалізації чоловіка пов'язується з його кар'єрою, часто зі статусом в суспільстві. Якщо з віком чоловік не здобув професійних досягнень, це також може вважатися рівнозначним його життєвому неуспіхові [1, с. 132-156].

Проблема професійного самовизначення особистості, тобто підготовки молоді до усвідомленого обрання професії, добре відома у світі, а вдало обрана

професія скорочує частоту фізичних і психічних проблем, пов'язаних із здоров'ям, і посилює задоволеність людини життям. Робота відіграє важливу роль у житті кожної людини й дуже впливає на її стан та самопочуття.

Серед ідентифікаційних факторів, що впливають на процеси соціалізації (соціальна приналежність, сімейний стан, рівень освіти, етнічна приналежність і т.д.), гендер є одним із найважливіших [2, с. 36-38].

Так, початкові інтереси і схильності представників чоловічої і жіночої статі різняться. Потім соціальні стереотипи закріплюють в їхній свідомості певну структуру професійної сегрегації за ознакою статі. У силу цього підлітки та юнаки зупиняють свій вибір на тій професії, яка максимально відповідає, з одного боку, їх особистим інтересам і нахилам, часто є типовими для різних статей, з іншого, – є типовою для тієї статі, яка відповідає його гендерної ідентичності.

Взагалі, вибір професії розглядається як багатоетапний процес утворення та прийняття рішення. На першому етапі виникає проблема вибору професії, приймається рішення. Другий етап пов'язаний зі з'ясуванням джерел інформації, компетентних осіб, що взмозі допомагати у виборі професії. Третій етап – збір інформації, що відображає суттєві моменти конкретної ситуації вибору. На четвертому етапі формується узагальнене уявлення про ситуації вибору професії. П'ятий етап – пошук варіантів вирішення, їх оцінка. На заключному, шостому етапі, робиться остаточний вибір професії [3, с. 25].

Розглядаючи детермінанти соціалізації та професійного самовизначення (в цілому) важливо зазначити, що даний феномен досліджується як тривалий процес, що протікає протягом усього життя. Що стосується чинників, що забезпечують спрямованість даного процесу, то в науковому середовищі немає єдиної класифікації, думки різняться, однак, загальним для більшості вчених є вичленення внутрішньоособистісних детермінант, які консолідують внутрішньоособистісні мотивації, і зовнішніх детермінант, що виявляються у впливі на людину різних суспільних інститутів, складових соціального оточення людини.

Починаючи з середньої школи, крім безпосереднього інтересу до тої чи іншої сфери людських знань і здібностей до неї, обумовлених сукупністю психофізіологічних особливостей, на переваги підлітків починає впливати факт відповідності або невідповідності тієї чи іншої професійної сфери або навчального предмета їх гендерної ролі. У результаті, як уклали ще в середині минулого століття С. Сінгер і Б. Штефлер, юнаки прагнуть до роботи, що дозволяє отримати владу, вигоду і незалежність, а дівчата понад усе цінують роботу в сфері обслуговування, або тієї, що надає цікавий досвід. В даний час установка на зв'язок гендерної ідентифікації та професійного самовизначення збереглася, хоча в змістовному плані відбулися серйозні зміни.

За останній час, згідно з дослідженнями Г. Пауелла, сталося суттєве зростання кількості жінок в управлінському персоналі. Багато дослідників відзначають появу на сучасному етапі серед представників різних професій універсальної життєвої цінності-прагнення до досягнень: у цьому поєднуються як традиційно фемінні, так і маскуліні переваги. Результати опитування,

проведеного О.М. Разумніковою, щодо того, які професії слід вважати чоловічими, а які – жіночими, показали, що стереотипні уявлення про чоловіче домінування зберігаються і до теперішнього моменту в таких сферах, як військова справа, будівництво, сільське господарство, політика, економіка, інженерна діяльність, програмування. Домінування жінок було відзначено в таких сферах, як доведення, кулінарія, педагогіка, медицина. Мінімальні статеві відмінності виявлені в таких сферах діяльності як спорт, наука, мистецтво, юриспруденція. Дане дослідження показало, що порівняння між профілем фемінних і маскулінних якостей для людей, що вибрали стереотипно «жіночі» або стереотипно «чоловічі» спеціальності, вказує на зв'язок особливостей гендерної ідентичності і особливостей професійної спрямованості як вираження бажаного стилю життя [4, с. 76-80].

Отже, професійне самовизначення складає важливий момент особистісного самовизначення і розглядається як неперервний процес пошуку сенсу в професійній діяльності, яка обирається, засвоюється і виконується, як процес чергових виборів, кожний з яких – важлива життєва подія, що визначає подальші кроки на шляху професійного розвитку особистості. Центром професійного самовизначення є ціннісно-моральний аспект, розвиток самосвідомості, потреба в професійній компетентності.

Крім того, сутністю професійного самовизначення є самостійне й усвідомлене знаходження смислів виконуваної роботи та всієї життєдіяльності в конкретній культурно-історичній (соціально-економічній) ситуації. Професійне самовизначення не зводиться до одномоментного акту вибору професії і не закінчується із завершенням професійної підготовки за обраною спеціальністю. Професійне самовизначення здійснюється впродовж всього професійного життя: особистість постійно рефлексує, переосмислює своє професійне буття і самоутверджується в професії.

Список використаних джерел:

1. Горностай П.П. Основи теорії гендеру: Навчальний посібник. – К.: К.І.С., 2004. – С. 132-156.
2. Науменко М.В. Гендерная социализация подростков и детерминанты профессиональной самоидентификации – М.: Социология, 2011 – С. 36-38.
3. Лукашевич Н.П., Сигнаевская И.В., Бондарчук Е.И. Психология труда: Учеб.-метод. пособие. Под ред. Н.П. Лукашевича – К.: МАУП, 1997. – С. 25.
4. Разумникова О.М. Взаимодействие гендерных стереотипов и жизненных ценностей как фактора выбора профессии // Вопросы психологии. – 2004. – №4. – С. 76–80.
5. Климов Е.А. Психология профессионального самоопределения Текст. / Е.А. Климов. Ростов-на-Дону : Из-во «Феникс», 1996. – С. 375.